

NOTA DE PREMSA

Enviny tindrà a la seva església una còpia idèntica del retaule gòtic del XV

El proper dissabte 29 d'agost, el poble d'Enviny, nucli agregat del municipi de Sort, farà l'acte de celebració per a la recuperació del retaule major de l'església de la Mare de Déu de la Purificació.

Han estat 11 anys de llargues i complexes negociacions, des que l'Ajuntament de Sort i els veïns d'Enviny van saber que el retaule gòtic original es trobava repartit en dos museus americans: Hispanic Society de Nova York i el museu d'Art de Filadèlfia.

Després de debatre la tècnica concreta més adequada per efectuar la còpia, finalment es va acordar la del **Papel Gel**. Aquesta tècnica es va emprar fa uns anys per reproduir amb molt bons resultats les pintures les esglésies de Santa Maria d'Aneu a la Guingueta d'Aneu, San Iscle i Santa Victòria de Surp, Sant Romà d'Aineto, de Santa Maria de Mur al Castell de Mur entre d'altres a la zona.

Ha estat certament difícil d'aconseguir dels dos esmentats museus, fotografies amb el nivell de precisió necessari de cadascuna de les predelles del preciós i espectacular retaule de Pere Espallargues que a principis del segle passat va marxar d'Enviny. Finalment, es va poder agrupar la totalitat de la documentació gràfica que requereix la còpia amb la referida tècnica, que ha fet possible la reproducció idèntica.

Al retaule gòtic original hi havia una verge, que de moment no ha estat localitzada i que l'Ajuntament de Sort vol iniciar una **campanya per Internet de recerca de la imatge**, per acabar de completar tot el retaule venut a primers de segle.

HISTÒRIA DEL RETAULE D'ENVINY: *(informació facilitada pel Sr. Albert Velasco González, conservador del Museu de Lleida: diocesà i comarcal)*

Fins a principis del segle XX, a l'altar major de l'església parroquial d'Enviny lluïa un interessant retaule gòtic dedicat als goigs de la Mare de Déu. El retaule fou executat el 1490 pel pintor Pere Espallargues, un dels mestres més actius a les terres de Lleida i la Franja a finals del segle XV. Malauradament, cap al 1909 el retaule fou venut i avui es conserva dispers entre la *Hispanic Society of America* de Nova York (cos superior), i el *Philadelphia Museum of Art* (cos inferior).

L'obra presenta diverses escenes distribuïdes en tres carrers. Al bell mig del carrer central destaca la presència d'un nínxol que contenia una imatge de la Mare de Déu. Just a sobre es va situar l'escena del Calvari. Pel que fa als carrers laterals, cadascun d'ells presenta tres compartiments on es desenvolupa el cicle dels goigs de Maria. S'inicia la lectura al carrer lateral esquerra, de dalt a baix, amb l'Anunciació, la Visitació i la Nativitat. La lectura continua al carrer lateral dret, tot i que en sentit invers, ara de baix a dalt, amb la Presentació al Temple, l'Epifania i la Resurrecció.

Pel que fa a la part del retaule conservada al *Philadelphia Museum of Art*, és a dir, el que habitualment es denomina bancal o predel·la, es trobava presidida per un sagrari que ens ha pervingut fragmentat. Del mateix hem conservat els tres compartiments amb els respectius personatges (el Crist de Dolors, la Mare de Déu i sant Joan Evangelista), però hem perdut el que seria l'estructura. A banda i banda del sagrari es van disposar dos compartiments amb la representació de tres sants cadascun, el de l'esquerra amb sant Joan Baptista, santa Brígida i sant Miquel, i el de la dreta amb Maria Magdalena, sant Ermengol i santa Caterina. Als extrems de la predel·la se situaven dues portes amb les representacions de sant Pere i sant Pau.

Exteriorment, el retaule és resseguit per un guardapols profusament decorat amb motius de temàtica vegetal i on destaca, sobretot, la presència del monograma de Crist a la part superior i, en diferents indrets, de diversos emblemes heràldics relatius a la casa de Foix, que sabem tenien possessions a la zona. Amb tot, si el guardapols destaca per alguna raó en especial és per les dues carteles de la part baixa, ja que aporten una valuosa informació sobre la data d'execució de l'obra (1490) i qui la va promoure. No falta la signatura de l'artista, Pere Espallargues, un aspecte que dóna al conjunt una certa excepcionalitat.

La inscripció ens diu que Espallargues era originari de Molins, un petitet llogarret ribagorçà proper a Benavarri (Osca). Serà en aquesta darrera vila on, poc temps

després, el pintor tindrà establert el seu taller. Des d'allà va treballar per a diferents viles de Catalunya i Aragó. Així, al Pallars Sobirà, va realitzar retaules per a dues viles de les valls d'Àneu, Son i Unarre, a més d'un retaule per a Abella de la Conca (Pallars Jussà), i un altre per a Vilac (Val d'Aran). A Enviny, a més, executà un segon retaule destinat a l'ermita de la Mare de Déu del Soler, del qual es conserven dues taules al Museu de Belles Arts de Budapest.

Finalment, cal apuntar que el retaule major de l'església d'Enviny és un d'aquells casos que millor il·lustra sobre l'èxode i dispersió del patrimoni artístic pirinenc abans de la Guerra Civil. El resultat d'aquest procés és per tots conegut, i suposà que moltes de les parròquies pirinenques es veiessin privades de tota una sèrie d'obres d'art que els hi conferien personalitat pròpia. Pel que toca al nostre cas, les gestions per vendre el retaule d'Enviny es van dur a terme el 1909. Es té coneixement que l'adquirí l'escultor i antiquari barceloní Joan Cuyàs, un personatge que sabem que va adquirir altres obres d'art en territori lleidatà. El 1913 el cos superior del retaule ja formava part de la col·lecció de la *Hispanic Society of America*, mentre que la part baixa del retaule, per les mateixes dates, degué ingressar a la col·lecció Johnson de Filadèlfia, la qual amb el pas del temps es va incorporar al *Philadelphia Museum of Art*.

LA TÈCNICA EMPRADA PER A LA REALITZACIÓ DE LA CÒPIA DEL RETAULE

Per aconseguir una reproducció del retaule fidedigna, l'Ajuntament de Sort, va decidir utilitzar una tecnologia pionera al món -**Papelgel**; de patent catalana i desenvolupada per l'empresa Arsus Paper S.L. - que garantia l'obtenció d'una còpia idèntica a l'obra original.

A partir d'aquesta decisió, s'encarrega als dos museus americans on es conserva repartit el retaule, un exhaustiu reportatge fotogràfic de cada una de les imatges i detalls de l'obra.

Una vegada rebudes les fotografies, l'empresa comença a reproduir l'estructura, motllures, i tots els elements que configuren l'obra. Les pintures són impreses a Papelgel, i transferides sobre el nou suport. Finalitzat aquest procés, es realitza el muntatge en la seva ubicació original; l'absis de l'església d'Enviny.

L'interès i posta en valor del patrimoni artístic, unit a les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies, han donat com a resultat en aquesta ocasió, la recuperació - en forma de còpia exacta- d'una de les obres d'art més emblemàtiques de la zona.

PROGRAMA DE L'ACTE DE CELEBRACIÓ A ENVINY

A les 9h del matí, tindrà lloc una Caminada popular Sort-Enviny (camí de Sant Clem). Sortida: Plaça Major de Sort

A les 12h del migdia, a l'Església parroquial d'Enviny:
Presentació de l'acte a càrrec de Mn. Joan Escales, Rector d'Enviny, qui donarà la benvinguda als assistents i farà referència a la còpia del retaule. Seguirà amb els parlaments de l'Alcalde de l'Ajuntament de Sort, Sr. Agustí López Pla i del Regidor de Cultura, Sr. Josep Colom Prió.

Seguirà amb la conferència "*El pintor Pere Espallargues i el retaule major de l'església parroquial d'Enviny*", a càrrec d'Albert Velasco conservador del Museu de Lleida: diocesà i comarcal.

Finalment a les 12.30h tindrà lloc l'Eucaristia presidida per Mons. Joan Enric Vives, Bisbe d'Urgell i Copríncep d'Andorra. L'Eucaristia serà cantada pel Quartet Veus del Pirineu, especialistes en polifonia clàssica i cant gregorià.

PERSONALITATS QUE HAN CONFIRMAT L'ASSISTÈNCIA A L'ACTE

Entre les personalitats convidades i que han confirmat l'assistència a l'acte, cal destacar:

- Sr. Ramon Tremosa i Balcells. Economista i Eurodiputat del grup parlamentari de CIU, de recent elecció al Parlament Europeu.
- Sra. Henar Corbi, Responsable del Area Holocausto y Antisemitismo de Casa Sefarad Israel.
- Sr. Adolf Martínez Mas. Gerent de l'Agència Catalana de l'Aigua. Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya.

S'ha enviat també la invitació als responsables dels dos museus americans, on es troba el retaule original, l'*Hispanic Society of America de Nova York* i el *Philadelphia Museum of Art*, però fins al moment no han confirmat l'assistència a l'acte.

OBRES D'ADEQUACIÓ DE L'ENTORN DE L'ESGLÉSIA D'ENVINY

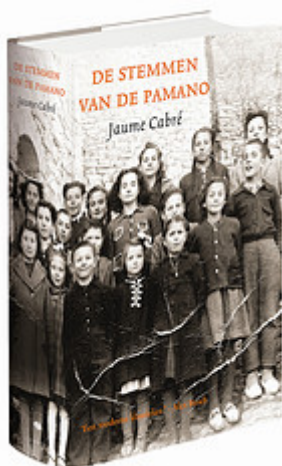
L'Ajuntament de Sort amb motiu de l'acte de celebració del retaule, ha realitzat unes

actuacions de millora de l'entorn de l'església de la Mare de Déu de la Purificació d'Enviny, condicionant una placeta en un espai veí a l'Església amb pedra del país. Els veïns del poble han habilitat un jardí amb una font davant del cementiri. Un equip de la brigada del Parc Natural de l'Alt Pirineu i Aran, ha realitzat la neteja i condicionament del camí del rial que condueix a l'ermita de Sant Miquel i s'ha fet visible l'absis de l'Església.

RESSÓ DE L'ACTE I DEL POBLE D'ENVINY

Des de que s'ha fet públic l'acte de celebració de la còpia del retaule d'Enviny, han estat moltes les persones interessades en poder veure la còpia del retaule, entre ells aficionats d'art de Catalunya i de l'Estat Espanyol. Es per tant d'esperar una gran aflluència de públic aquest dissabte vinent a Enviny.

En un altre ordre de coses, Enviny, en concret els antics estudis, van ser marc del rodatge de bona part de la pel·lícula de l'obra de Jaume Cabré, les Veus del Pamaño, rodada al Pallars Sobirà a finals de l'any passat. La portada de la novel·la traduïda a l'alemany, al castellà, al francès, a l'hongarès, al romanès, al neerlandès i a l'eslovè ha esdevingut una de les novel·les catalanes més llegides dels darrers anys i gran èxit a la Fira del Llibre de Frankfurt

BIBLIOGRAFIA

Podeu llegir sobre la història del retaule al llibre ***El romànic i el gòtic desplaçats: estudis sobre l'exportació i migracions de l'art català medieval***, publicat el 2007 per la Universitat de Barcelona i disponible en mode de lectura a **Google Llibres** **

<http://books.google.es/books?id=oGfO3TN2B0gC&lpg=PP1&ots=ctp-ueGZyB&dq=romanic%20gotic%20despla%C3%A7ats&hl=ca&pg=PA275#v=onepage&q=&f=false>